

Replik: Militæraktivismen genbesøgt

Jakob Dreyer

Københavns Universitet, Danmark

Minda Holm

Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI), Norge

Sammendrag

Som svar på Karsten Friis' kritikk av Fokusspalten, "Når krig blir hverdag", formulerer denne replikk en kort begrepslig, empirisk og normativ afklaring av spaltens anvendelse av begrepet militæraktivisme. Begrepslig påpeger replikken, at militæraktivisme allerede er hyppigt anvendt i litteraturen om skandinaviske landes øgede engagement i internasjonale militære operasjoner etter Den Kolde Krig. Empirisk sett, er det korrekt, at utviklingen ikke har vært lineær, og man kan argumentere for, at Danmark og Norges militæraktivisme var (endnu) større, da Afghanistankrigen var på sit høyeste. Dog er begge lande fortsatt engageret særligt i NATO-regi, og det er væsentligt at bemærke, at de direkte kampe på landjorden i internasjonale militære operasjoner i stigende grad udliciteres til mindre privilegerede lokale og internasjonale kombattanter. Replikken påpeger, at Friis' påstand om, at militæraktivisme som begrep udgør en slet skjult kritikk av Danmark og Norges militære engagement, beror på en misforståelse. Tvertimod stammer aktivisme fra den danske udenrigspolitiske debat, hvor begrepet anvendes politisk med en række positive konnotationer forbundet med at være aktiv (Pedersen & Ringsmose, 2017). I lyset af afpolitiseringen af Danmarks og Norges krigsdeltagelse velkommer vi fremadrettet yderligere forskningsmessig og politisk diskussion af militæraktivismen.

Nøgleord: militæraktivisme · udenrigspolitikk · krig · Danmark · Norge

Vi takker Karsten Friis for interessen i vores Fokusspalte og sætter pris på hans grundige læsning af bidragene. Fokusspalterne til tidsskriftet er et særligt format, der

*Kontaktinformasjon: Jakob Dreyer, e-post: Jakob.Dreyer@ifs.ku.dk

©2021 Jakob Dreyer og Minda Holm. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially, provided the original work is properly cited and states its license.

Citation: Dreyer, J. & Holm, M. (2021). Replik: Militæraktivismen genbesøgt. *Internasjonal Politikk*, 79(2), 173–176. <http://dx.doi.org/10.23865/intpol.v79.3145>

er tænkt som kortere interventioner i aktuelle debatter. Vi ser det som naturligt og positivt, at alle ikke er enige i de perspektiver, som lægges frem.

Som redaktører af Fokusspalten har vi ønsket at lade bidragyderne selv forholde sig til kritikken og de spørgsmål, den rejser. Dele af Friis' kritik handler dog om rammen for bidragene, og følgelig finder vi det relevant med en kort afklaring af præmisserne for denne spalte, særligt anvendelsen af begrebet militæraktivisme.

Karsten Friis formulerer en tresidet begrebslig, empirisk og normativ kritik af Fokusspaltens anvendelse af militæraktivisme. Den begrebslige kritik bygger på, at vi ikke præsenterer en definition af begrebet i vores korte introduktion til Fokusspalten. Dog er Fokusspaltens primære formål at forholde sig til et empirisk fænomen, udviklingen i dansk og norsk brug af militær magt efter Den Kolde Krigs afslutning, snarere end militæraktivisme som analytisk begreb. Vi har valgt at benytte begrebet i Fokusspaltens introduktion, da det er meget anvendt særligt i en dansk, men også svensk kontekst til at indfange den øgede deltagelse i internationale militære operationer efter Den Kolde Krig (se f.eks. Aggestam & Hyde-Price, 2015; Jakobsen, 2015; Mariager & Wivel, 2019)¹. Ligeledes defineres militæraktivisme eksplicit af de bidrag i Fokusspalten, der mest direkte forholder sig til begrebet (Dreyer & Nissen, 2020; Moss & Langford, 2020; Wivel, 2020). Hvis nummerets fokus var begrebslig og teoretisk, og begrebet ikke allerede var udbredt i litteraturen, ville det have været nødvendigt med en større begrebslig diskussion også i spaltens introduktion, men dette var ikke tilfældet. Dette fører os til den empiriske kritik.

Anvendelsen af begrebet militæraktivisme søger at indfange, at militære virkemidler er blevet mere fremtrædende i skandinaviske landes udenrigspolitik efter Den Kolde Krigs afslutning, både hvad angår menneskelige og økonomiske ressourcer samt voldsanvendelse (Aggestam & Hyde-Price, 2015; Wivel, 2020). Når vi taler om 'mere' militæraktivisme, betyder det ikke, at der nødvendigvis er tale om en lineær udvikling. Og man kan – som Friis pointerer – argumentere for, at militæraktivismen var (endnu) mere udtalt, da Afghanistan- (og Irak-) krigene var på deres højeste (se også Dreyer & Nissen, 2020; Ringsmose & Rynning, 2017). Vi bemærker dog, at Danmark i 2021 bl.a. leder Nato Mission Iraq og skal sende et større specialoperationsstyrkebidrag til Sahelområdet i den fransk-ledede Operation Barkhane. Ligeledes er NATOs generalsekretær-post besat af norske Jens Stoltenberg, og Norge har udsendt bidrag til bl.a. Afghanistan og Irak. Hvad angår operationer i det 'globale syd', er voldsanvendelsen dog blevet mere fjern og indirekte i de senere år og gennemføres i overvejende grad med langtrækkende våbensystemer eller 'advice and assistance' til lokale styrker. Dermed praktiseres volden i højere grad fra distancen eller udliciteres til lokale styrker,

¹ Som Aggestam og Hyde-Price skriver om svensk militæraktivisme: "Not only has Sweden pursued an activist military agenda, its armed forces have also used coercive and kinetic military force in expeditionary operations that are a long way from traditional Swedish peacekeeping during the Cold War. This military activism is a very distinctive feature of Swedish foreign policy, and distinguishes Sweden not only from other nonaligned or neutral states in Europe, but from many EU and NATO member states" (2015, 2).

der primært gør det beskidte og farlige arbejde i kampen mod fælles fjender. Den udvikling er i vores øjne væsentlig og underbelyst, men risikerer at blive negligeret, når man som Friis skriver, at det militære engagement er gået ”mest ned de senere år”.

Hvis vi analyserer begrebet komparativt frem for tidsligt, som Friis foreslår, er der selvsagt forskelle mellem lande, og Danmark har været mere militæraktivistisk end Norge. Det ændrer dog ikke ved, at Norge har bevæget sig i samme retning blot senere og langsommere (cf. Jakobsen et al., 2018). Det er ligeledes afgørende, at cases er sammenlignelige, og at forskelle beskrives i komparative casestudier, hvilket ikke ville være tilfældet, såfremt man fulgte Friis’ forslag om at sammenligne Danmark og Norge med lande som Frankrig, Holland og Tyskland direkte. De lande har langt større populationer, økonomi og militær, hvorfor den direkte sammenligning er vildledende. Spalten er dog tænkt som et skridt mod en mere komparativ tilgang til udenrigspolitisk analyse, og vi er enige i, at det kunne være interessant med yderligere komparative analyser af Norge og Danmark oplagt med andre små europæiske lande såsom Irland, Slovakiet, Finland og Sverige.

Hvad angår den normative kritik af vores anvendelse af begrebet, skriver Friis: ”Militæraktivisme er et politisk ladet begreb. Det antyder – i allefall i min læsning – at myndighetene har vært lemfeldige med bruk av voldsmakt, at man har brukt det for ofte og med tvilsomme motiver”. Den læsning er efter vores vurdering en misforståelse. I modsætning til Friis’ læsning har militæraktivisme-begrebet ikke en iboende negativ konnotation, tværtimod. I dansk kontekst, hvor begrebet i denne forbindelse stammer fra, har det to anvendelser: ”Set fra en forskningsvinkel er begrebet nyttigt, fordi det på et meget overordnet plan indfanger en generel tendens i dansk udenrigspolitik; set i et praktikerperspektiv har begrebet appel, fordi der knytter sig en række positive konnotationer til at være ’aktiv’” (Pedersen & Ringsmose, 2017, s. 339). Et problem ved militæraktivisme som begreb er således omvendt, at en positiv normativ konnotation og en beskrivelse af et empirisk fænomen sammenblandes (se Mouritzen (i dette nummer) og Dreyer & Nissen, 2020, for kritik af begrebets anvendelse). Vi er enige i, at sammenblandingen af deskriptive og normative betydninger af et begreb kan være problematisk, og vi er åbne for bedre begrebslige alternativer. Problemet er dog sværere at løse end som så, da problemet omfatter begreber med både en negativ og en positiv konnotation og ligeledes eksisterer ved andre politiske begreber som krig, vold og demokrati.

Udgangspunktet for vores Fokusspalte var at indfange analyser af den øgede brug af militære virkemidler i skandinaviske landes udenrigspolitik. Bidragene forholdt sig ikke eksplicit normativt til, om denne udvikling er positiv eller ej. Vi mener dog fremadrettet, at en sådan debat kunne være interessant, og bidrager gerne.

Om forfatterne

Jakob Dreyer er ph.d.-studerende på Københavns Universitet og har som sprogoficer tidligere været udsendt til Irak under Operation Inherent Resolve. Hans afhandling analyserer udviklingen i voldsanvendelse i krigsførelse fra et internationalt, sociologisk perspektiv.

Minda Holm er forsker ved NUPI og stipendiat ved DIIS og Københavns Universitet. Hun har bl.a. udgivet artikler i tidsskrifter som *Review of International Studies* og *International Studies Review* om liberal orden og suverænitet samt om norsk- russisk og amerikansk udenrigs- og sikkerhedspolitik. Hun er på sidste år af en doktorgrad omhandlende teoretisering af liberal international ideologi og mod-ideologi efter 1989.

Referencer

- Aggestam, L. & Hyde-Price, A. (2015). "A force for good?" Paradoxes of Swedish military activism. I J. Pierre (Red.), *The Oxford handbook of Swedish politics*. <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199665679.001.0001/oxfordhb-9780199665679-e-52>
- Dreyer, J. & Nissen, C. M. S. (2020). Militær aktivisme uden politisk handling. Mod en ny forståelse af aktivisme i dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik inspireret af Hannah Arendt. *Internasjonal Politikk*, 78(3), 433–444.
- Jakobsen, P. V. (2019). Policy-fællesskaber, standard- og krisestyringsprocedurer: det oversete institutionelle grundlag for den brede opbakning til Danmarks aktivistiske udenrigspolitik. *Politica*, 51(2), 139–167.
- Jakobsen, P. V. (2015). Danmarks militære aktivisme fortsætter med eller uden USA. *Politik*, 18(4), 5–13.
- Jakobsen, P. V. Ringsmose, J. & Saxi, H. (2018). Prestige-seeking small states: Danish and Norwegian military contributions to US-led operations. *European Journal of International Security*, 3(2), 256–277.
- Moss, S. M. & Langford, M. (2020). Militæraktivisme brandet som fredsaktivisme? Norges kampanje for en plass i FN's sikkerhetsråd. *Internasjonal Politikk*, 78(3), 397–410.
- Pedersen, R. B. & Ringsmose, J. (2017). Aktivisme i dansk udenrigspolitik: Norden, FN, NATO og EU. *Politica: Tidsskrift for Politisk Videnskab*, 49(4), 163–188.
- Ringsmose, J. & Rynning, S. (2017). Rutsjebane: udsving og udfordringer i Danmarks NATO aktivisme. *Politica: Tidsskrift for Politisk Videnskab*, 49(4), 401–425.
- Wivel, A. (2020). Ewig aktivisme i uendelig krig: sikkerhed, status og strategisk kultur i dansk udenrigspolitik. *Internasjonal Politikk*, 78(3), 411–420.

Abstract in English

Reply: Military Activism Revisited

In response to Karsten Friis' critique of the special issue *When War Becomes Daily Life*, this reply outlines a brief conceptual, empirical and normative clarification of the special issue's use of the concept, military activism. Conceptually, the reply points out that military activism is already a frequently used concept in the academic literature on Scandinavian countries increased engagement in international military operations after the Cold War. Empirically, it is correct that this development has not been linear, and arguably, Denmark and Norway's military activism was (even more) pronounced, when the war in Afghanistan was at its zenith. However, both countries continue to be engaged particularly in NATO, and significantly, direct battles on the ground are increasingly outsourced to local actors to less privileged local and international combatants. The reply points out, that Friis's claim that military activism is a concealed critique of Denmark and Norway's military engagement, is based on a misunderstanding. On the contrary, activism as a concept derives from the Danish foreign policy debate, where the term is used to connote a series of positive attributes associated with being active (Pedersen & Ringsmose, 2017). Considering the depoliticisation of Denmark and Norway's military activism we welcome further academic and policy discussions about this important issue.

Keywords: military activism · foreign policy · war · Denmark · Norway